

”לַבְנֵינָה שֶׁל הַלֶּכֶה”

סיכום הלכות שבת שנאמרו בשבת בישיבה מפי מו"ר רה"י

מלאכת בישול (חלק ה) – חימום דבר יבש שבלוע בו רוטב

קצת ונחשב כ'חם' אצל בני אדם שרוצים לאכול או לשתות 'חם', אזי יהיה מותר לחזור ולחמם את התבשיל, היינו לחזור ולשים את התבשיל על גבי קדירה או על גבי קדרה ריקנית לדעות המקלות בכך. דוגמא לנפקא מינא בין השולחן ערוך לרמ"א תהיה במקרה בו נשאר מעט תה חם בכוס (פחות חם מיד סולדת אך עדיין מוגדר כחם) ורוצים לערות עליו מים חמים מהמיחם, לדעת השולחן ערוך הדבר אסור מכיוון שהשארית אינה בחום של יד סולדת וזהו איסור תורה, לדעת הרמ"א הדבר יהיה מותר מכיוון שהשארית עדיין קצת חמה.

השאלה שאנו רוצים לדון בה היום היא האם מותר לחמם מאכל שכעת הוא יבש אולם כתוצאה מהחימום יצא ממנו רוטב? (לדוגמא: קציצות או עוף שבשעת הוצאתם מהמקרר הם יבשים אבל על ידי פעולת החימום יצא מהם רוטב). יש לדון האם מסתכלים על רגע הנחת המאכל על מקור החום או על התוצאה שתיגרם לאחר זמן. אם נסתכל על זמן הנחה על מקור החום המאכל יוגדר כ'יבש' וממילא יהיה מותר לחממו, אולם אם נביט על התוצאה המאכל יוגדר כ'לח' וממילא יהיה אסור לחממו בשבת.

שאלה זו דומה מאוד לשאלה אחרת שהפוסקים דנים בה על שומן שכעת הוא יבש אולם פעולת החימום תהפוך אותו ללח. המשנה ברורה³ פסק כמגן אברהם

בפעמים הקודמות עסקנו במחלוקת הראשונים בעניין בישול אחר בישול בלח. השו"ע פסק שיש בישול אחר בישול בלח ולשיטתו חימום תבשיל (לח) קר אסור מדאורייתא. בנוסף, עסקנו במחלוקת הפוסקים בנוגע לחימום תערובת, היינו מאכל המורכב מדבר יבש שיש בו רוטב. למדנו שיש הרוצים לומר שאם יש מיעוט רוטב ומיעוט זה לא משמעותי אזי מותר לחמם את כל התערובת¹ וראינו שיש פוסקים הסומכים על דעה זו בשעת הצורך, מאידך, דעת רוב הפוסקים היא לאסור את חימום התערובת אף כשיש מיעוט רוטב.

יש להדגיש שגם לדעות המקלות במיעוט רוטב הכוונה היא למיעוט שאינו משמעותי (ולא ל-49%).

נחלקו הפוסקים בגדר חימום תבשיל שנצטנן:

לדעת השו"ע אם התבשיל ירד מתחת לחום של יד סולדת (היינו² מתחת ל-45 מעלות צלסיוס) יש איסור תורה בחימומו. ולכן אם הורידו מהפלטה תבשיל והוא התקרר עד שירד מתחת לחום יד סולדת, אין להחזירו לפלטה (ואפילו על גבי קדירה של אוכל) משום שהוא יכול להגיע שוב לדרגת יד סולדת ומקרי בישול. מאידך, דעת הרמ"א מקילה יותר ולשיטתו אם התבשיל התקרר וירד מחום יד סולדת אולם הוא עדיין חם

¹ להרחבה עיין ב'לבנינה של הלכה- בישול ד'.

² יש הסוברים שיד סולדת בו הוא כ-70 מעלות צלסיוס, ונקטינן כחומרת שתי הדעות בדאורייתא.

³ סימן שיח, סעיף טז בשו"ע. משנ"ב שם, סעיף קטן ק.

לבניינה של הלכה

המיקל בשאלה זו ומגדיר את השומן כדבר יבש וממילא מותר לחממו. לפי זה יש להקל בשאלתנו ולהתיר לחמם מאכל זה. אולם, אין להסיק מכך שיהיה מותר לקחת **מרק קפוא** ולהגדירו כ'יבש' ולחממו בשבת, זאת משום שחימום המרק היא **פעולה הכרחית** המכשירה אותו לאכילה⁴ ולכן אנו מסתכלים עליו כדבר לח (מה שאין כן לגבי שומן הנאכל כמות שהוא גם בלעדי החימום). מאידך, כותב שלחן ערוך הרב בסידורו על חימום עופות צלויים "חוששני לו מחטאת". למעשה, מנהג העולם הוא להקל בדבר ולנהוג כפסק המשנה ברורה והחזון איש⁵. ראוי להדגיש שהשאלה מצויה מאוד בינינו משום שכמעט בכל בית מחממים מאכלים לסעודת הבוקר ולא מסתמכים רק על הצ'ולנט המסורתי הנמצא על הפלטה מערב שבת...

לסיכום: ניתן לחמם בשבת עופות צלויים וכדו' אף שע"י פעולת החימום יזוב מהם מעט רוטב.

⁴ לא אוכלים מרק קפוא.

⁵ סימן לז, סעיף יג.

